

РЕКОМЕНДАЦІЇ

населенню щодо правил поведінки під час проведення масових заходів та дій при загрозі вчинення терористичного акту

Метою цих рекомендацій є допомога громадянам орієнтуватися і діяти в ситуаціях з ознаками терористичного акту, а також забезпечити створення умов, що сприяють розслідуванню злочинів. Будь-яка особа повинна чітко уявляти свою поведінку при виявленні можливих вибухових пристроїв, захопленні заручників, ситуаціях з захопленням терористами авіаційного та іншого транспорту, бути психологічно готовою до самозахисту та адекватної поведінки під час масових заворушень та дій правоохоронних органів по їх припиненню.

1. ВИЯВЛЕННЯ ПІДОЗРІЛОГО ПРЕДМЕТУ, ЩО МОЖЕ БУТИ ВИБУХОВИМ ПРИСТРОЄМ

Останнім часом у світі, а також Україні мають місце випадки, коли громадяни знаходять підозрілі предмети, які виявляються вибуховими пристроями. Такі предмети знаходять у транспорті, на сходових площадках, біля дверей квартир, в установах і громадських місцях.

Як поводитися при їх виявленні? З чого почати?

Характерні ознаки, які вказують на можливу наявність вибухових пристроїв у підозрілому предметі.

1. Підозрілі обставини появи предметів - сумок, пакетів, коробок, металевих і скляних ємностей тощо, залишених без догляду власниками в даному місці і в даний час.
2. Підозрілі обставини появи щойно поштукатурених або свіжопофарбованих місць на стінах, свіжоскопаної ділянки землі або купи сміття на шляху проходження;
3. Наявність у предметів характерного вигляду штатних боєприпасів, учбово-імітаційних, сигнальних, освітлювальних, піротехнічних виробів;
4. Наявність очевидних деталей, які приводять вибухові пристрої (ВП) в дію (*елементи живлення, тумблери, кнопки, таймери, проводи тощо*);
5. Прослуховування роботи годинникового механізму з підозрілого предмета;
6. Наявність у предмета запаху бензину, газу, розчинника, а також інших хімічних речовин;
7. Наявність електроприводів (*антен, мобільних телефонів*), світловоду, який мигтить або безупинно горить;
8. Наявність диму, який виходить із предмета;
9. Збільшена маса предмета (*наприклад - коробка із під цукерок, банка із під кави, книга, записник тощо*);
10. Наявність у дверях (*вікнах*) будь-яких сторонніх предметів, закріплених до них шнуром, проводом або скотчем.

Якщо виявлений предмет, на Вашу думку, не повинен перебувати в цьому місці і видався Вам підозрілим, не залишайте його без уваги.

Батьки! Ви відповідаєте за життя й здоров'я ваших дітей. Поясніть дітям, що будь-який предмет знайдений на вулиці або у під'їзді, може становити небезпеку для їх життя та здоров'я.

Завжди контролюйте ситуацію навколо себе, особливо коли перебуваєте на об'єктах транспорту, культурно-дозвільних, спортивних і торгових центрах.

У разі виявлення Вами залишених без нагляду речей у громадському транспорті, опитайте людей, які перебувають поруч. Встановіть, кому вони належать або хто міг їх залишити. Якщо власника не встановлено, негайно повідомте про знахідку водієві (*машиністові*) та працівнику поліції. Не намагайтеся заглянути усередину підозрілого пакета, коробки, іншого предмету.

Не підбирайте кинутих речей, якими б привабливими вони не були, у них можуть бути закамфльовані вибухові пристрої (*у банках з-під пива, стільникових телефонах тощо*). На вулиці не бийте ногами предмети, що лежать на землі.

Якщо Ви виявили невідомий предмет, який викликає Вашу підозру, в установі, негайно повідомте про знахідку адміністрації та охорони.

При виявленні невідомого підозрілого предмету у під'їзді свого будинку, опитайте сусідів. Можливо, він належить комусь із них. Якщо власника не встановлено - негайно повідомте про знахідку у підрозділ Головного управління Національної поліції (ГУНП) в Хмельницькій області за телефоном **102**.

У всіх зазначених випадках:

- не чіпайте, не пересувайте, не розкривайте виявлений предмет;
- зафіксуйте час виявлення предмету;
- намагайтесь зробити все можливе, щоб люди відійшли якнайдалі від знахідки;
- обов'язково дочекайтесь прибуття слідчо-оперативної групи ГУНП (*ви є важливим свідком*).

Не вживайте самостійно ніяких дій зі знахідками або підозрілими предметами, які можуть виявитися вибуховими пристроями - це може призвести до їхнього вибуху, численних жертв і руйнувань.

Якщо раптом почалася активізація сил безпеки й правоохоронних органів, не проявляйте цікавості, ідіть у інший бік, але не бігцем, щоб Вас не прийняли за супротивника.

У разі вибуху або стрілянини негайно падайте на землю, краще під прикриття (*бордюр, торговельний намет, машину тощо*). Для більшої безпеки накрийте голову руками.

Випадково довідавшись про теракт, що готується, негайно повідомте про це в правоохоронні органи.

Якщо Вам стало відомо про підготовку чи вчинення злочину, негайно повідомте про це в органи Служби безпеки України чи Національної поліції.

2. ПРИ ОТРИМАННІ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ЕВАКУАЦІЮ

Повідомлення щодо евакуації може надійти не тільки у випадку виявлення вибухового пристрою й ліквідації наслідків терористичного акту, але й при пожежі, стихійному лиху тощо.

Отримавши повідомлення від представників влади або правоохоронних органів про початок евакуації, дотримуйтесь спокою й чітко виконуйте їхні команди.

Якщо ви перебуваєте у квартирі, виконайте наступні дії: візьміть особисті документи, гроші, цінності; відключіть електроенергію, воду й газ; надайте допомогу в евакуації літнім і важко хворим людям; обов'язково закрийте вхідні двері на замок - це захистить квартиру від можливого проникнення мародерів.

Не панікуйте, уникайте істерики й поспіху. Приміщення залишайте організовано.

Повертайтеся до покинутого приміщення лише після дозволу відповідальних осіб.

Запам'ятайте, що від злагодженості й чіткості ваших дій буде залежати життя й здоров'я багатьох людей.

3. ЗАХОПЛЕННЯ У ЗАРУЧНИКИ

Будь-яка людина за збігом обставин може виявитися заручником у терористів. При цьому останні можуть домагатися досягнення політичних, соціально-економічних чи кримінальних цілей.

У всіх випадках Ваше життя ставатиме предметом торгу для зазначених осіб.

Захоплення в заручники може відбутися в будь-якому місці (*транспорті, установі, квартирі та на вулиці тощо*).

Якщо ви стали заручником, дотримуйтесь наступних правил поведінки: - несподіваний рух або шум з Вашої сторони можуть спричинити жорстку відсіч з боку терористів; - не чиніть дії, які можуть спровокувати терористів до застосування зброї й призвести до людських жертв; - будьте готові до застосування терористами пов'язок на очі, кляпів, наручників чи мотузок; - не реагуйте на жорстокість, образи й приниження, не дивіться правопорушникам в очі (*для нервової людини це сигнал до агресії*), не поводьтесь зухвало; - не виказуйте непотрібного героїзму, намагаючись роззброїти терориста або прорватися до виходу; - якщо вас змушують вийти із приміщення, говорячи, що ви взяті у заручники, не пручайтесь; - якщо з Вами перебувають діти, знайдіть для них безпечне місце, намагайтесь закрити їх від випадкових куль, по можливості перебувайте поруч із ними при необхідності виконуйте вимоги терористів, не суперечте їм, не ризикуйте життям оточуючих і своїм власним, намагайтесь не допускати істерики й паніки; - у випадку коли необхідна медична допомога, говоріть спокійно й коротко, не нервуючи правопорушників, не вживайте ліків, поки не отримаєте дозволу.

4. ЗАПАМ'ЯТАЙТЕ: ВАША МЕТА - ЗАЛИШИТИСЯ ЖИВИМИ

Якщо Вас захопили у заручники, пам'ятайте, що саме Ваша поведінка може вплинути на ставлення до Вас.

Зберігайте спокій і самоконтроль. З'ясуйте, що відбувається.

За наявності засобу зв'язку (*мобільний, або інший телефон, доступ до мережі Internet*) негайно зв'яжіться з правоохоронними органами (рідними) і повідомте своє місцезнаходження.

Якщо Вас замкнули в приміщенні, спробуйте привернути чийсь увагу. Для цього розбийте шибку та покличте на допомогу, при наявності сірників підпаліть папір і піднесіть ближче до пожежного датчика.

Під час фізичного контакту з терористами не пручайтеся. Це може спричинити ще більшу жорстокість.

Будьте готові до "спартанських" умов життя:

- неадекватній їжі та умовам проживання;
- неадекватних санітарно-гігієнічних умов.

Будьте насторожі. Зосередьте Вашу увагу на звуках, рухах тощо.

Будьте уважні, намагайтесь запам'ятати прикмети правопорушників, їх риси, одяг, імена, клички, можливі шрами й татуювання, особливості мовлення й манери поведінки, тематику розмов тощо.

Обов'язково ведіть відлік часу, роблячи позначки за допомогою сірників, камінчиків чи рисок на стіні.

Займіться розумовими вправами. Не давайте ослабнути своїй свідомості. Розробіть програму можливих вправ (*як розумових, так і фізичних*). Постійно тренуйте пам'ять: згадуйте історичні дати, прізвища знайомих людей, номери телефонів тощо. Якщо маєте можливість займайтесь фізичними вправами.

При наявності проблем зі здоров'ям, переконаєтесь, що Ви маєте необхідні ліки, повідомте охоронців щодо проблем зі здоров'ям, при необхідності просить про надання медичної допомоги.

Будьте готові пояснити наявність у Вас яких-небудь документів, номерів телефонів тощо.

Запитаєте в правопорушників, які вас утримують, чи можна читати, писати, користуватися засобами особистої гігієни тощо.

Якщо Вам дали можливість поговорити з родичами по телефону, тримайте себе в руках, не плачте, не кричіть, говоріть коротко й по суті. Спробуйте встановити контакт із терористами. Поясніть їм, що Ви теж людина. Покажіть їм фотографії членів Вашої родини. Не намагайтесь обдурити їх.

Якщо терористи на контакт не йдуть, розмовляйте мов би самі із собою, читайте напівголосно вірші або співайте.

Одержавши повідомлення про ваше захоплення у заручники, спецслужби вже почали діяти та здійснять все необхідне для вашого звільнення.

Під час проведення спецслужбами операції із вашого звільнення неухильно дотримуйтесь наступних вимог:

- лежіть обличчям до підлоги, голову закрийте руками і не рухайтеся;
- у жодному разі не біжіть назустріч співробітникам правоохоронних органів або від них, тому що вони можуть прийняти вас за злочинця;
- якщо є можливість, тримайтеся подалі від дверей і вікон.

Ніколи не втрачайте надію на звільнення. Пам'ятайте, чим більше часу пройде, тим більше у Вас шансів на порятунок.

5. ПРАВИЛА ПОВЕДІНКИ ПРИ КОРИСТУВАННІ АВІАЦІЙНИМ ТА ІНШИМ ТРАНСПОРТОМ

По можливості намагайтесь придбати квитки на місця у хвості літака біля ілюмінатора.

У транспорті намагайтесь розміщуватись ближче до основних та екстрених виходів.

Вивчіть сусідніх пасажирів, зверніть увагу на їх поведінку.

Обговоріть з членами родини спільні дії при можливому захопленні літака, або іншого виду транспорту, яким ви подорожуєте.

Намагайтесь не відвідувати торговельні пункти чи пункти харчування, що перебувають поза зоною безпеки аеропорту.

Негайно повідомляйте екіпаж літака (*потяга, автобуса*) або персонал зони безпеки про кинутий багаж або підозрілі дії осіб.

У випадку нападу на аеропорт (*залізничний або автобусний вокзал*): використовуйте будь-яке доступне укриття, падайте навіть у бруд, не біжіть, закрийте голову й відверніться від сторони атаки.

6. ПРИ ЗАХОПЛЕННІ ЛІТАКА ТЕРОРИСТАМИ

Уявіть можливі сценарії захоплення й Вашу можливу поведінку при цьому. Ні за яких умов не піддавайтесь паніці, не підхоплюйтеся, залишайтеся сидіти у кріслі. Не вступаєте в суперечки з терористами, не провокуйте їх до застосування зброї. Не намагайтесь самостійно знешкодити терористів, стримуйте від цього Ваших сусідів.

Скоріться приниженням та образам, яким Вас можуть піддати терористи.

Не обговорюйте з пасажиром належність терористів.

Уникайте всього, що може привернути до Вас увагу.

Якщо серед пасажирів є діти, що плачуть, або хворі люди, не висловлюйте свого невдоволення, тримаєте себе в руках. Будь-який спалах негативних емоцій може підірвати й без того напружену обстановку.

Не вживайте спиртних напоїв.

Щоб не трапилося, не намагайтеся заступитися за членів екіпажу. І Ваше втручання може тільки ускладнити ситуацію.

Ніколи не обурюйтесь діями пілотів. Екіпаж завжди правий. Наказ бортпровідника - закон для пасажирів.

Не довіряйте терористам. Вони можуть говорити все, що завгодно, але переслідують тільки свої інтереси.

Поводьтесь гідно. Думайте не тільки про себе, але й про інших пасажирів.

Якщо Ви побачили, що хтось із членів екіпажу покинув літак, у жодному разі не привертайте до цього факту увагу інших пасажирів. Дії екіпажу можуть помітити терористи.

По можливості будьте готові до спецоперації по звільненню літака силами правоохоронних органів.

Якщо буде розпочата антитерористична операція, намагайтеся зайняти таке положення, щоб терористи не змогли Вас схопити й використати як живий щит: падайте на підлогу, або ховайтеся за спинкою крісла, обхопивши голову руками й залишайтеся там, поки Вам не дозволять піднятися.

Зауваження: співробітники спецпідрозділу можуть прийняти за терориста кожного, хто рухається.

Після команди правоохоронців залишити літак рухайтесь швидко, не зупиняйтесь, щоб відшукати особисті речі.

Будьте готові до того, що Вам необхідно буде відповідати на питання слідчих, і заздалегідь пригадайте деталі, що відбулися. Це допоможе слідству й заощадить Ваш власний час.

7. ПОВЕДІНКА У НАТОВПІ

Намагайтеся уникати великих скупчень людей.

Не приєднуйтесь до натовпу, якою б не була зацікавленість подією, що відбувається.

Під час масових заворушень намагайтеся обійти натовп. Ви можете у потрапити під дії співробітників спецпідрозділів.

Якщо Ви потрапили в натовп, дозвольте йому нести Вас у напрямку від центру до краю натовпу, намагаючись поступово вибратися з нього.

Глибоко вдихніть і розведіть зігнуті в ліктях руки в сторони, щоб грудна клітка не була здавлена.

Намагайтеся знаходитись подалі від високих та товстих людей, чи тих, які мають громіздкі предмети чи великі сумки.

Намагайтеся втримати рівновагу щоб не впасти.

Не тримайте руки в кишенях.

Рухаючись, піднімайте ноги якнайвище, ставте ногу на повну стопу, не робіть короткі кроки, не піднімайтеся навшпиньки.

Якщо тиснява прийняла загрозливий характер, негайно, не роздумуючи, звільніться від будь-якої ноші, насамперед від сумки на довгому ремені чи шарфа.

Якщо у вас щось випало, у жодному разі не нахильтесь, щоб підняти.

У разі падіння, намагайтеся якнайшвидше піднятися на ноги. При цьому не опирайтесь на руки (їх віддавлять або зламають). Намагайтеся хоч на мить встати на підшви чи на носки. Знайшовши опору, "виринайте", різко відштовхнувшись від землі ногами.

Якщо встати не вдається, згорніться клубком, захистіть голову передпліччями, а долонями прикрийте потилицю.

Потрапивши у переповнене людьми приміщення, заздалегідь визначте, які місця при виникненні екстремальної ситуації найнебезпечніші (проходи між секторами на стадіоні, скляні двері й перегородки в концертних залах тощо), зверніть увагу на запасні та аварійні виходи, сплануйте шлях до них.

Легше всього сховатись від юрби у кутках залу або поблизу стін, але складніше звідти добиратися до виходу.

При виникненні паніки намагайтеся зберігати спокій і здатність тверезо оцінювати ситуацію.